

Verscholen oorlogsmonumentje aan de Schapendrift

Een bijdrage van Dick Aartsen en Peter Yska

Rond middernacht op 1 april 1943 vertrok van het vliegveld Elsham Wolds in Lincolnshire in Engeland één Lancaster. De piloot en tevens squadron leader (commandant van een vlucht), Charles O'Donoghue, ging met zijn bemanning op weg naar Emmerich om daar een bombardement uit te voeren. Op de terugweg werd zijn vliegtuig gesignaleerd, achtervolgt en tenslotte neergeschoten door een Duitse jager.

Het was Oberfeldwebel Tim met waarschijnlijk een Messerschmitt 109G, die tot de 3^e Staffel van Jagdgeschwader 1 (3./JG 1) van de vliegbasis Twente behoorde, die het gelukte om de Lancaster om ongeveer 07.22 uur ten onder te laten gaan. Hij had het vliegtuig, dat laag vloog en zoveel mogelijk van de dekking van het terrein gebruik maakte, waarschijnlijk een tijdlang achtervolgt. Uiteindelijk stortte de Lancaster brandend neer in de zogenaamde 'Zwarte Bergen', in het bos langs de Schapendrift in de buurt van Hulshorst. Niemand van de zeven bemanningsleden overleefde deze vlucht.

Alleen op pad

O'Donoghue en zijn bemanning hadden al een eerdere ervaring om alleen met hun vliegtuig een bombardement uit te voeren. Op 20 maart 1943 liet de Lancaster (code PM-G, serienummer ED 626) bij het krieken van de dag zijn bommen vallen bij het spoorwegstation van Leer bij Emden. Bomber Command had de vorige nacht een geplande vlucht afgelast waarop O'Donoghue besloot de volgende nacht alleen te gaan. Na het afwerpen van zijn bommen vloog hij terug en landde veilig op zijn thuisbasis.

No. 103 Squadron

Het squadron behoorde tot de 1^e Bomb group en was uitgerust met de Avro - Lancaster MK III die een bemanning had van zeven personen. De bijnaam van het squadron was "windon's 'own' squadron". Het had als motto: 'noli me tangere' (raak me niet aan) en als embleem een zwaan met omhoog staande wapperende vleugels. De keuze viel op dit embleem omdat een zwaan zeer sterke vleugels heeft en in staat is om zichzelf te verdedigen.

De bemanning

Tijdens de vlucht naar Emmerich bestond de bemanning uit: Charles O'Donoghue Idnummer 39828 19 jaar piloot Squadronleader majoor; Eri Richard V. Ashcroft Idnummer 126517 20 jaar bommenrichter Flying Officer 1^e luitenant; Ian Crawford Burns Idnummer 115731 22 jaar schutter Flying Officer 1^e luitenant*; Jogn Edwin Winn Idnummer 1212281 22 jaar radiotelegrafist/schutter Sergeant; Antony Hare

Fry Idnummer 658467 21 jaar navigator Sergeant; James Edward Callaghan Idnummer 1033931 33 jaar schutter Sergeant.

* Onderscheiden met de DFM ('Distinguished Flying Medal')

Sergeant Stafford

Tijdens de glijvlucht naar beneden van het aangeschoten vliegtuig is sergeant Stafford uit het vliegtuig gevallen (of gesprongen?). Hij raakte zwaar gewond en werd onmiddellijk door de Duitsers afgevoerd naar hun 'Lazarett' De Lichtenberg in Amersfoort. Hier overleed Stafford de volgende dag aan zijn verwondingen. Op 3 april begroef men hem op de begraafplaats De Rusthof te Oud-Leusden bij Amersfoort in grafnummer 9-97 (rij 9, graf 97). Stafford was het enige gehuwde bemanningslid van de vlucht.

Begrafenis

De omgekomen bemanningsleden, behalve Stafford, brachten de Duitsers naar Harderwijk om ze daar op 2 april te laten begraven op de Algemene Begraafplaats. De 'Ortskommandantur' van Harderwijk was verantwoordelijk voor het begraven van buitenlandse militairen in haar ressort. Voor grafkisten moest de gemeente Harderwijk zorg dragen. In opdracht van de 'Ortskommandant' kreeg elk graf op 10 september 1944 een houten grafkruis, gemaakt door Timmerfabriek v/h gebr. Scheer te Den Haag, waarop de naam en rang in het Duits van de overledene stond vermeld. Bijvoorbeeld: 'O'Donoghue, Pilot Offz. Beerdigt 2.4.1943'. De Duitsers hadden

Ashcroft en Callaghan niet geïdentificeerd en op hun kruis stond daarom: "Unbekannter engl. Soldat beerdigt 2.4.1943." Eerst na de oorlog vond identificatie van deze bemanningsleden plaats. De omgekomen vliegers zijn begraven gebleven in Harderwijk (graf 19 t/m 27) en hebben nu een grafsteen. De gemeente Harderwijk is, onder verantwoordelijkheid van 'The Commonwealth War Graves Commission', belast met het onderhoud van de graven.

Monumentje

Op de plaats van neerstorting van de Lancaster heeft de voormalige gemeente Ermelo een eenvoudig monumentje laten maken. Waarschijnlijk is dit gebeurd begin vijftiger jaren, in ieder geval na de identificatie van Ashcroft en Callaghan eind jaren veertig omdat die namen ook voorkomen op de plaquette. De Prinses Beatrix school uit Hulshorst heeft het gedenkteken geadopteerd. Het monumentje bestaat uit een bed van cement met wat resten van de verongelukte Lancaster met centraal

geplaatst een houten kruis. Het geheel, omringd door keien, heeft de vorm van een grafkist. In het hart van het kruis is een messing plaatje van ongeveer 12 bij 6 cm aangebracht met daarop de tekst: "Zes dooden, een gewonde BRITTEN vielen hier op den 1 April 1943. Neergeschoten met hun vliegtuig. Matth 6: 9 - 14."

Het monumentje is omringd door zeven 20 meter hoge meerstammige coniferen en een dunne berk. De coniferen vallen in de omgeving van dennen en een enkele eik volledig uit de toon. Achter de coniferen is in de neerstortrichting het bos nog altijd open. Bij het monumentje staat een plaquette. Hierop is een tweetal vliegtuigen die boven een grote stad vliegen te zien met boven een stukje tekst over de neerstorting en onder de namen en enkele gegevens van de omgekomen vliegers. Jaarlijks vindt hier op 4 mei nog een officiële dodenherdenking plaats. Aan de Schapendrift staat sedert enkele jaren een houten boomstammetje van ongeveer één meter hoogte waarin een kruis is gekerfd. Het staat op ongeveer 200 meter voorbij de ANWB pleisterplaats voor paarden en pony's langs het fietspad Hulshorst richting Stakenberg aan het begin van het zandpad dat naar het monumentje leidt.
